

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Centrale Commissie Dierproeven

Postbus 93118
2509 AC Den Haag

Betreft: Verslag CCD – DEC voorzittersoverleg
31 oktober 2023
14:00 – 16.00 uur
Congrescentrum Vredenburg Utrecht

Aanwezig namens CCD:
Voorzitter CCD (eerste deel vergadering)
1 CCD lid
Algemeen secretaris
2 medewerkers ondersteunend bureau

Aanwezig namens DEC's:
bestuur NVDEC
Vertegenwoordigers DEC's

1. Opening en welkom

De voorzitter opent de vergadering. De voorzitter geeft aan dat het wenselijk is dat de voorzitters en of de vervangers (veelal secretarissen) zich opgeven voor deelname aan de vergadering, zodat hiermee rekening kan worden gehouden bij reservering lunch en ruimte. Er is een aantal nieuwe deelnemers, er wordt een korte voorstelronde gedaan.

2. Beoordelingen achteraf

Vorige CCD-DEC voorzittersoverleg is een beknopte evaluatie gepresenteerd van +/- 60 beoordelingen achteraf welke tot dan toe waren behandeld. In aanvulling hierop wordt nu een uitgebreidere analyse gegeven.

De voorzitter van de CCD geeft de presentatie met titel "*Focus on severe suffering: A review of developments in the Netherlands*" welke ook 12 oktober 2023 in Leiden is gepresenteerd op het RSPCA evenement rondom ernstig ongerief. Het betreft hier alleen beoordelingen achteraf welke zijn opgelegd vanwege ernstig ongerief. De studies waarin primaten zijn ingezet waren studies waarbij de dieren geen ernstig ongerief hebben ondervonden. Daarom zijn beoordelingen achteraf met primaten niet meegenomen.

Er wordt een cijfermatig overzicht gegeven van uitgevoerde studies waar een beoordeling achteraf was opgelegd. Daarnaast wordt ingegaan op redenen waarom er minder dierproeven zijn uitgevoerd dan vergund. Aan de hand van de presentatie wordt er verder gesproken over de beoordeling achteraf: wat zijn belangrijke bevindingen, hoe kunnen we hier verder naar kijken. De DEC's geven aan nog steeds geïnteresseerd te zijn in een minder cijfermatige aanpak, waarbij kwalitatief wordt

gekeken naar de antwoorden op de 3V vragen. De CCD geeft aan dat de data van de beoordelingen achteraf vertrouwelijk zijn, het is voor de CCD niet mogelijk om alle formulieren aan alle DEC's te verstrekken. Wel kan de CCD kijken wat er mogelijk is in de vorm van een geanoniseerd Excel bestand met o.m. aangedragen redenen waarom niet alle aangevraagde dieren gebruikt zijn.

3. Actualiteiten en mededelingen

a. Vaststellen vorig verslag

Eén van de deelnemers aan het overleg merkt op dat een gemaakte opmerking niet in het verslag is opgenomen. Deze wordt per mail gestuurd zodat het in het verslag kan worden verwerkt. Verder is het verslag akkoord en zal deze na ontvangen van de aanvullende opmerking worden gepubliceerd op de CCD website. De notulist wordt bedankt door de voorzitter.

4. Stand van zaken.

De CCD geeft een toelichting op de volgende actualiteiten:

a. Bezoek individuele DEC's

Omdat er enkele nieuwe leden deelnemen aan de bijeenkomst wordt er een korte toelichting gegeven waarom de CCD begonnen is van het voeren van informele gesprekken met elke DEC. Daarna wordt een korte samenvatting gegeven van de onderwerpen waarover is gesproken op deze overleggen. Hieronder vallen onder andere CRO aanvragen, het betrekken van DEC's bij bezwaar procedures, de NTS en beoordelingen achteraf.

Vanuit twee DEC's komt de opmerking dat zij niet alle stukken ontvangen en/of de laatste versie van alle stukken hebben wanneer zij een adviesvraag ontvangen voor een beoordeling achteraf of wijziging. De CCD geeft aan om met dit punt aan de slag te gaan, de DEC moet kunnen beschikken over alle relevante stukken.

Met een aantal DEC's zal nog een bezoekspraak worden gemaakt.

b. Terugkoppeling eerste Ketenoverleg

Op 24 oktober jongstleden is het eerste ketenoverleg gevoerd naar aanleiding van aanbevelingen vanuit de stelsevaluatie over de keten aangaande dierproef vergunningen. Hierbij waren vertegenwoordigers aanwezig vanuit de CCD, NVDEC, IvD platform, gebruikersplatform, NVWA, NCad en het Ministerie van LNV. Er wordt een korte samenvatting gegeven van wat er tijdens dit overleg is besproken.

5. Nieuwe handreiking m.b.t. creëren en fokken GGO dieren

De CCD heeft in december vorig jaar een herziene handreiking gepubliceerd met betrekking tot het creëren en fokken van genetisch gewijzigde dieren. Dit had als doel beleid tussen de verschillende EU lidstaten te harmoniseren.

Inmiddels zijn er ongeveer 20 wijzigingen door de CCD behandeld waarin vergunningen aangepast moesten worden aan het nieuwe

uitvoeringsbeleid. Er zijn ook een aantal "fok met ongerief" koepelvergunningen ingediend bij de CCD welke het nieuwe uitvoeringsbeleid opvolgen.

Onlangs is gebleken dat er een onduidelijkheid in de Nederlandse handreiking staat. Een lijn waarbij alleen homozygote dieren ongerief hebben is vergunning plichtig, ook wanneer er een fokstrategie wordt toegepast waarbij geen homozygote dieren ontstaan. Alle heterozygote dieren moeten in dit geval worden opgenomen in een vergunning en geregistreerd als proefdier. In het Engelstalige EU working document is dit als voorbeeld opgenomen, echter komt dit niet duidelijk naar voren in de Nederlandse handreiking.

De CCD heeft in het recente verleden bij twee wijzigingsaanvragen een te laag aantal dieren vergund wegens onduidelijkheden rondom de boven beschreven situatie, deze vergunningen worden kosteloos herzien. Daarnaast zal de handreiking m.b.t. creëren en fokken GGO dieren worden herzien. Wanneer een nieuwe versie beschikbaar is zullen de vergunninghouders, IvD's en DEC's hierover geïnformeerd worden. Mogelijk leidt dit tot nieuwe wijzigingsvoorstellen aangezien instellingen die een fokstrategie toepassen waarbij geen homozygote dieren met ongerief worden geboren eerder van oordeel waren dat het houden van deze lijnen niet vergunning plichtig was.

De CCD zal onderzoeken of het mogelijk is om voor deze instellingen toch weer tijdelijk geen leges te heffen voor het indienen van wijzigingen ten behoeve van het nieuwe uitvoeringsbeleid. Deze tijdelijke regeling was per 1 oktober 2023 gestopt.

6. Ongerief inschatting

Het ongerief van opeenstapelingen van handelingen blijft soms lastig in te schatten. De CCD komt dit regelmatig tegen. Vooral bij onderzoek naar neurologische ziekten en psychische aandoeningen waarbij onder andere voetschokken en individuele huisvesting bronnen van ongerief zijn. Het toedienen van voetschokken kan leiden tot ernstig ongerief, afhankelijk van het protocol (frequentie, tijdsduur, stroomsterkte, voorspelbaarheid schokken). In de Europese richtlijn wordt het geven van elektrische schokken genoemd als een voorbeeld van een handeling welke gepaard kan gaan met ernstig ongerief. Er wordt gesproken over het juridische kader met betrekking tot het inschatten van ongerief en in hoeverre dit overlapt met het ethische kader.

Daarnaast wordt gesproken over het ongerief van individuele huisvesting. Dit hangt ook van meerdere omstandigheden af. Vanuit IvD platform is een werkgroep opgericht over dit onderwerp, input vanuit de CCD is welkom en kan via de secretaris van NVDEC worden ingebracht. Er wordt tegenwoordig door instellingen de strategie aangehouden dat bij het vechten van sociaal gehuisveste muizen deze uit elkaar gehouden kunnen worden door een tussenschot in de kooi te plaatsen. De dieren kunnen dan nog wel elkaar zien en ruiken, maar niet vechten. De vloeroppervlak per dier daalt dan bij het gebruik van standaard kooien naar een waarde onder de ondergrens van de Europese richtlijn. Er wordt besproken of dit wenselijk is. Vermoedelijk hangt dit erg van de stam muizen af, het is in sommige gevallen denkbaar dat dit meer stress oplevert voor het dier dan het individueel huisvesten.

7. Rondvraag en sluiting

De voorzitter vraagt of er nog vragen of opmerkingen zijn van de deelnemers.

Er wordt door een DEC voorzitter gerefereerd aan de getallen uit de presentatie over ernstig ongerief en beoordelingen achteraf. Er wordt opgemerkt dat deze getallen een goed overzicht geven van het proefdiergebruik. Dit geldt niet alleen in het kader van beoordelingen achteraf en ernstig ongerief, alle getallen over alle typen ongerief zijn belangrijk voor een goed begrip van proefdiergebruik.

Er wordt een vraag gesteld over het doorsturen van het DEC advies aan de aanvrager. De CCD doet dit standaard bij het versturen van de beschikking, in het kader van transparantie. Een DEC vraagt zich af of het mogelijk is opmerkingen buiten de context in het advies te verwerken welke niet naar de aanvrager gestuurd worden. Er wordt geantwoord dat het DEC advies altijd integraal naar de aanvrager gestuurd wordt. Wanneer het echt nodig is om buiten het DEC advies om iets aan de CCD te communiceren kan dit via een begeleidende brief, deze kan echter bij WOO procedures mogelijk ook openbaar gemaakt worden.

Er wordt gevraagd of de CCD een lijst heeft van moeilijke begrippen welke in de NTS vermeden moeten worden, of een verklarende woordenlijst. De CCD beschikt hier niet over, het is aan de aanvrager om hier een eigen inschatting te maken.

Er wordt gesproken over het inschakelen van onafhankelijke experts. De DEC vraagt hoe de CCD dit doet. De CCD heeft dit een aantal keer gedaan, onder andere door de NCad om een contact te vragen. De DEC zou dit ook kunnen doen, daarnaast wordt voorgesteld dat NVDEC hier een rol in kan spelen.

De voorzitter sluit te vergadering en dankt de aanwezigen voor hun komst en bijdrage.